

prima instanță: A. Malii
instanța de apel: N. Cernat, A. Pahopol, A. Gavriliță

dosarul nr. 2ra-432/14

DECIZIE

26 februarie 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul	Iulia Sîrcu
Judecătorii	Tamara Chișca – Doneva, Valentina Clevadi Iuliana Oprea, Ion Druță

examinând recursul declarat de către Onea Patriția,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Mînzatu Roman împotriva Patriției Onea, intervenient accesoriu Ghețiu Radu, cu privire la încasarea datoriei, dobânzii contractuale, dobânzii de întârziere și a prejudiciului moral; și la cererea de chemare în judecată a Patriției Onea împotriva lui Ghețiu Radu, intervenient accesoriu Mînzatu Roman, cu privire la încasarea datoriei și dobânzii contractuale,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 01 octombrie 2013 prin care a fost admis apelul declarat de către Mînzatu Roman, casată hotărârea Judecătoriei Ciocana mun. Chișinău din 31 ianuarie 2013 în partea respingerii pretenției lui Mînzatu Roman cu privire la încasarea dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere și în această parte emisă hotărâre nouă de admitere a pretenției, în rest hotărârea fiind menținută,

c o n s t a t ă:

La 18 februarie 2011 Mînzatu Roman a depus cerere de chemare în judecată împotriva Patriției Onea, intervenient accesoriu Ghețiu Radu, cu privire la încasarea datoriei, dobânzii contractuale și a prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că pârâta Patriția Onea, cunoscuta tatălui său Mînzatu Lev, în iunie 2008 s-a adresat cu cerința să-i împrumute pe termen de un an, în condiții avantajoase, banii ce i-a câștigat dânsul și soția sa la nunta din 06 iunie 2008.

Indică că pârâta a intenționat să împrumute banii pentru a le transmite terțului Ghețiu Radu, fondatorului SRL „Malvador”, acesta urmând să le investească în propria afacere.

La 01 iulie 2008 i-a împrumutat Patriției Onea sumele de 15 000 Euro și 100 000 lei pe termen de un an de zile, cu o dobândă de 4% lunar pentru Euro și, respectiv, 5% lunar pentru suma în lei, dobânda contractuală fiind scadentă la data de 10 a fiecărei luni, existând în acest sens recipisa scrisă personal și semnată de către pârâtă care confirmă faptul împrumutului.

Menționează că pe parcursul anului 2008 pârâta i-a achitat doar suma de 1 800 Euro, și respectiv, 15 000 lei cu titlu de dobânzi, câte 600 Euro și 5 000 lei în

perioada septembrie – noiembrie, în rest refuzând plata procentelor pe motiv că nu are surse financiare suficiente și promițând că ulterior se va achita.

Însă alte careva plăți cu titlu de dobânzi contractuale nu au mai fost efectuate, nefiind rambursată nici suma de bază a împrumutului.

Invocă reclamantul că la nenumăratele sale adresări către pârâtă, ultima îi motiva imposibilitatea achitării dobânzii și întoarcerii împrumutului prin survenirea problemelor în afacerea lui Ghețiu Radu, aceasta ne mai aducând dividendele scontate.

Susține că neîntoarcerea continuă a împrumutului îi plasează familia într-o situație financiară precară, dânsul având copil minor și din motive de sănătate eliberându-se de la serviciu, fiind supus unei intervenții chirurgicale la coloana vertebrală și având nevoie de bani.

De asemenea, pretinde reclamantul că neonorarea de către pârâtă a obligațiunilor sale de împrumutată, i-a cauzat suferințe morale reprezentate prin stres, frustrare și incertitudine.

Dat fiind faptul imposibilității întoarcerii datoriei pe cale extrajudiciară, solicită reclamantul Mînzatu Roman încasarea de la pârâta Patriția Onea în beneficiul său a sumei de 15 000 Euro și 100 000 lei cu titlu de datorie de bază, 16 800 Euro și 140 000 lei dobândă contractuală, 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 5 000 cheltuieli de asistență juridică, iar în total 31 800 Euro și 345 000 lei.

Pe parcursul examinării prezentei cauze, reclamantul de mai multe ori și-a concretizat și modificat cerințele, într-un final solicitând încasarea din contul Patriției Onea în beneficiul său a sumei de 15 000 Euro și 100 000 lei cu titlu de datorie de bază, 16 500 Euro și 100 000 lei dobânzi contractuale, 86 683 lei dobândă de întârziere în temeiul art. 619 Cod Civil, 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 4 000 cheltuieli de asistență juridică.

La 15 noiembrie 2011 Patriția Onea a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ghețiu Radu, intervenient accesoriu Roman Mînzatu, cu privire la încasarea datoriei și dobânzii contractuale.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la 01 iulie 2008 i-a împrumutat lui Radu Ghețiu sumele de 15 000 Euro și 100 000 lei pentru necesitățile de afacere ale ultimului, pentru un termen nelimitat al scadenței, sursele financiare respective fiind anterior împrumutate de dânsa, de la Roman Mînzatu.

Menționează că prin recipisa de împrumut pârâtul s-a obligat să-i restituie suma dată cu o dobândă de 4% lunar pentru împrumutul în Euro și 5% lunar pentru împrumutul în lei.

Susține că Radu Ghețiu i-a restituit doar sumele de 3000 Euro și 40 000 lei cu titlu de dobânzi contractuale, la adresările ei în vederea restituirii datoriei dânsul de fiecare dată declarând că nu are bani la moment, dar se va achita ulterior cu prima ocazie.

Afirmă că nerestituirea împrumutului în termen i-a creat incomodități, daune materiale și morale, deoarece banii au fost luați cu împrumut de la o persoană terță, și anume de la Mînzatu Roman.

Invocă reclamanta Patriția Onea că împreună cu dobânda contractuală s-a creat o datorie în mărime de 35 400 Euro și 255 000 lei, dânsa fiind pârâtă în judecată de către Mînzatu Roman în vederea rambursării împrumutului contractat anterior.

Solicită reclamanta Patriția Onea încasarea în beneficiul său de la pârâtul Ghețiu Radu a sumei de 35 400 Euro și 255 000 lei cu titlu de datorie de bază și dobândă contractuală.

Prin încheierea Judecătorei Ciocana mun. Chișinău din 13 decembrie 2011 s-a dispus conexarea într-un singur proces a pricinei civile la cererea de chemare în judecată a lui Mînzatu Roman cu pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Patriției Onea.

Prin hotărârea Judecătorei Ciocana mun. Chișinău din 31 ianuarie 2013 acțiunea lui Mînzatu Roman a fost admisă parțial, fiind încasată de la Patriția Onea în beneficiul lui Mînzatu Roman suma de 100 000 lei și 15 000 Euro cu titlu de împrumut și 4 000 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică, iar în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 10 200 lei, în rest acțiunea a fost respinsă. A fost admisă parțial acțiunea Patriției Onea împotriva lui Radu Ghețiu, fiind încasată de la Radu Ghețiu în beneficiul Patriției Onea suma de 100 000 lei și 15 000 Euro cu titlu de împrumut, iar în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 10 200 lei, în rest acțiunea a fost respinsă.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, Mînzatu Roman a contestat-o cu apel, solicitând casarea hotărârii Judecătorei Ciocana mun. Chișinău din 31 ianuarie 2013 în partea respingerii pretenției privind încasarea dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere și în aceasta parte emiterea unei hotărâri noi de încasare în beneficiul său de la Onea Patriția a sumei de 5 667 lei și 1 300 Euro cu titlu de dobândă contractuală și 35 463 lei și 5 319,40 Euro cu titlu de dobândă de întârziere.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 01 octombrie 2013 a fost admis apelul declarat de către Mînzatu Roman, casată hotărârea Judecătorei Ciocana mun. Chișinău din 31 ianuarie 2013 în partea respingerii pretenției lui Mînzatu Roman cu privire la încasarea dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere și în această parte emisă hotărâre nouă de admitere a pretenției respective, fiind încasată de la Patriția Onea în beneficiul lui Mînzatu Roman dobânda contractuală în mărime de 1 300 Euro și 5 667 lei, dobânda de întârziere în mărime de 5 319 Euro și 35 463 lei și taxa de stat achitată la declararea apelului în sumă de 3 385 lei, în rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La 25 noiembrie 2013, în termenul prevăzut de lege, Patriția Onea prin intermediul reprezentantului-avocat Ceclu Vasile a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 01 octombrie 2013, cerând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

Recurenta în motivarea recursului a indicat că instanța de apel a interpretat și aplicat eronat normele de drept material, neîntemeiat admitând pretențiile privind încasarea dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere.

La 16 decembrie 2013 în adresa intimaților Mînzatu Roman și Ghețiu Radu a fost expediată copia recursului declarat de către Patriția Onea cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței la recurs.

La 03 ianuarie 2014 Mînzatu Roman prin intermediul reprezentantului-avocat Roșca Ivan a depus referință la recursul declarat de către Patriția Onea, în care a invocat caracterul neîntemeiat și abuziv al acestuia, solicitând respingerea lui ca fiind inadmisibil.

Intimatul Ghețiu Radu nu și-a valorificat dreptul procedural garantat și nu a depus referință în termenul stabilit pentru aceasta.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 29 ianuarie 2014 recursul declarat de către Patriția Onea a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 CPC, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs și obiecțiile expuse în referința intimatului Mînzatu Roman, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea deciziei instanței de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel.

Potrivit art. 869 alin. (1) și (2) Cod Civil, în baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobânzi, care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei. Înțelegerea asupra dobânzii prin care se încalcă dispoziția alin. (1) este nulă.

Din suportul probatoriu prezent la materialele pricinii rezultă că la 01 iulie 2008 între Mînzatu Roman în calitate de împrumutător și Onea Patriția în calitate de împrumutat, a fost încheiat contractul de împrumut în privința sumei de 100 000 lei și 15 000 Euro pentru o dobândă de 5 % lunar pentru suma în lei și, respectiv, 4 % lunar pentru suma în euro, fiind perfectată și semnată o recipisă în acest sens de către Onea Patriția (f.d. 7).

Astfel, în situația în care părțile contractului de împrumut au decis de comun acord asupra stabilirii unei dobânzi pentru suma împrumutată, pretențiile împrumutătorului cu privire la încasarea în beneficiul său de la împrumutat a dobânzii contractuale, sunt întemeiate și care urmează a fi admise.

Cu privire la stabilirea mărimii dobânzii contractuale, precum și perioadei pentru care aceasta urmează a fi calculată, instanța de recurs reține următoarele.

Având în vedere prevederile art. 869 alin. (2) Cod Civil, dobânda contractuală este nulă de drept în mărimea care excede rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei.

Se atestă că pentru perioada iulie-decembrie 2008 (anul perfectării contractului de împrumut), rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei a variat în limitele 18,5%-14%; în anul 2009 de la 12,5% a coborât spre 5%; în anul 2010 a constituit 6% și, respectiv, 7% pe an, iar la începutul anului 2011 a constituit 8% anual (f.d. 214-217).

Astfel, se constată cu certitudine că dobânda stabilită prin contractul de împrumut încheiat între Mînzatu Roman și Onea Patriția în mărime de 60% anual pentru suma de 100 000 lei (5% x 12 luni) și 48% anual pentru suma de 15 000 Euro

(4% x 12 luni), nu se află în relație rezonabilă cu rata de bază a BNM, fiind nulă de drept în partea care depășește mărimea ratei respective.

În circumstanțele enunțate și în contextul normelor de drept citate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră justă și corectă concluzia Curții de Apel Chișinău privind încasarea în beneficiul lui Mînzatu Roman de la Onea Patriția a dobânzii contractuale în mărimea egală cu rata de bază a BNM.

Nu poate fi reținut argumentul recurenței precum că instanța de apel în mod ilegal a obligat-o să achite dobânda contractuală în mărime egală cu rata de bază a BNM, clauza contractului fiind integral nulă de drept pe motiv că rata dobânzii excede rata stabilită de BNM, deoarece este neîntemeiat.

Or, legislația materială prevede explicit că înțelegerea părților contractului de împrumut asupra dobânzii este nulă de drept doar în partea în care aceasta depășește rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, dobânda egală cu rata enunțată, se menține valabilă.

În speță, instanța de recurs accentuează că mărimea de 8% anual a dobânzii stabilite la caz de Curtea de Apel Chișinău, fiind calculată în raport mediu pe întreaga perioadă, nu egalează cu rata de bază stabilită de BNM.

Însă având în vedere faptul că calcularea cuantumului dobânzii în strictă corespundere cu ratele de bază a BNM enunțate supra, ar condiționa stabilirea unei dobânzi contractuale mai mari decât cea încasată prin decizia Curții de Apel Chișinău din 01 octombrie 2013, ceea ce în consecință ar înrăutăți situația recurenței, iar intimatul Mînzatu Roman nu a atacat decizia instanței de apel pronunțată în favoarea sa, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide asupra menținerii cuantumului dobânzii dispuse spre încasare de instanța de apel.

Cu privire la perioada de timp pentru care dobânda contractuală este susceptibilă încasării, instanța de recurs reține următoarele.

Conform normelor de drept aplicabile, contractul în litigiu nu are termen de scadență și împrumutul contractat urmează a fi restituit în termen de 30 de zile de la prima solicitare a împrumutătorului.

Or, conform art. 871 alin. (4) Cod Civil, dacă în contractul de împrumut nu este stabilit nici termenul de restituire, nici termenul de preaviz, împrumutul trebuie restituit în decursul a 30 de zile de la data la care împrumutatul a primit cererea de restituire.

Materialele dosarului atestă în mod neechivoc că contractul de împrumut a fost încheiat la 01 iulie 2008 și nu a prevăzut data scadenței, iar împrumutătorul nu a adresat împrumutatei careva somații scrise de restituire a sumei contractate sau a dobânzilor aferente, data cererii de restituire echivalând cu cea a intentării prezentei acțiuni de către Mînzatu Roman, la 18 februarie 2011.

În acest context se reține că neexpedierea somațiilor scrise în adresa împrumutatei nu echivalează cu nerespectarea procedurii prealabile de către împrumutătorul Mînzatu Roman deoarece dânsul de multiple ori i-a adresat cereri verbale, fapt recunoscut expres de Onea Patriția.

Astfel, perioada pentru care dobânda de întârziere urmează a fi calculată începe în iulie 2008 (data încheierii contractului de împrumut) și se termină în februarie 2011 (data intentării prezentei acțiuni), constituind 31 de luni calendaristice, precum a calculat și Curtea de Apel Chișinău.

Suplimentar, materialele cauzei relevă că recurenta-împrumutată Patriția Onea a achitat în anul 2008 în beneficiul intimatului-împrumutător Mînzatu Roman dobânzi contractuale în sumă de 15 000 lei și 1 800 Euro.

Alte careva sume cu titlu de dobânzi contractuale nu au fost plătite, deci sumele respective urmează a fi deduse din suma totală a dobânzii contractuale calculate.

Date fiind cele relatate, instanța de recurs apreciază justă încasarea de către Curtea de Apel Chișinău de la Onea Patriția în beneficiul lui Mînzatu Roman a dobânzii contractuale în sumă de 1 300 Euro și 5 667 lei.

Cu privire la încasarea de către instanța de apel a dobânzii de întârziere, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție de asemenea o apreciază ca fiind justă și corectă la cazul speței.

Se reține că dobânda prevăzută de art. 619 Cod Civil se deosebește conceptual de cea consacrată de art. 585 al aceluiași Cod, având un caracter de sancțiune și fiind aplicabilă doar pentru perioada în care debitorul este în întârziere.

Or, conform art. 619 alin. (1) și (2) CPC, obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

Materialele dosarului relevă cu certitudine că banii împrumutați de către Onea Patriția de la Mînzatu Roman dânsa i-a transmis lui Ghețiu Radu în vederea investirii în afacerea acestuia – SRL „Malvador”, astfel raporturile contractante nu se referă la relațiile cu consumatorii.

În situația în care la caz perioada de întârziere se calculează din data introducerii cererii de chemare în judecată de către Mînzatu Roman (18 februarie 2011) și până la înaintarea de către acesta a ultimei cereri de concretizare și suplimentare a cerințelor (11 iunie 2013), ea constituie 28 de luni și se ridică la 35 463 lei pentru suma împrumutului de 100 000 lei și 5 319,40 Euro pentru suma de 15 000 Euro.

Nu poate fi reținut argumentul recurente Patriției Onea privind calcularea greșită de către Curtea de Apel Chișinău a perioadei de întârziere, deoarece este neîntemeiat.

Nu poate fi reținut nici argumentul dânsei că dobânda contractuală achitată în anul 2008 în mărime de 1 800 Euro și 15 000 lei acoperă cuantumul atât a dobânzii contractuale, cât și a dobânzii de întârziere datorate, deoarece nu corespunde circumstanțelor faptice ale speței.

Mai mult decât atât, sumele respective au fost deduse din cuantumul dobânzii contractuale ce urmează a fi achitată de către recurentă în beneficiul intimatului-împrumutător.

În condițiile în care instanța de apel a admis apelul declarat de către Mînzatu Roman, satisfăcându-i cerințele pe marginea încasării dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere, instanța de recurs consideră corectă și încasarea de la Onea Patriția în beneficiul intimatului în temeiul art. 94 CPC a taxei de stat achitate la depunerea cererii de apel în sumă de 3 385 lei.

Alte argumente invocate în recursul declarat nu au relevanță, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau de drept procedural, respectiv nu constituie temei pentru casare a deciziei recurate, și urmează a fi respinse.

În lumina celor relevate supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 01 octombrie 2013 în mod just și legal a admis pretenția lui Mînzatu Roman și a dispus încasarea de la Onea Patriția în beneficiul dînsului a dobânzii contractuale în mărime de 1 300 Euro și 5 667 lei și a dobânzii de întârziere în sumă de 5 319 Euro și 35 463 lei, neexistând careva temeiuri pentru casare a deciziei recurate și menținere a hotărârii primei instanțe.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia recurată este întemeiată și legală, iar temeiurile invocate de către recurentă sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de către Onea Patriția și a menține decizia Curții de Apel Chișinău din 01 octombrie 2013.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de către Onea Patriția.

Se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 01 octombrie 2013 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Mînzatu Roman împotriva Patriției Onea, intervenient accesoriu Ghețiu Radu, cu privire la încasarea datoriei, dobânzii contractuale, dobânzii de întârziere și a prejudiciului moral; și la cererea de chemare în judecată a Patriției Onea împotriva lui Ghețiu Radu, intervenient accesoriu Mînzatu Roman, cu privire la încasarea datoriei și dobânzii contractuale.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Tamara Chișca – Doneva

Valentina Clevadi

Iuliana Oprea

Ion Druță